

Ez annál inkább figyelembe veendő az adóztatás keresztülvitelénél, ha nem az előbbieken kifejtett elvek, hanem a tényleg fönálló üzemmód és forda szerint járnánk el, hol az erdőbirtokost szálerdőgazdasága végett semmi kedvezményben sem részesítjük. Hogy a befolyásos mellékhasznok az erdők növekvésére minő arányban válnak károssá, azt hozzávetőleg határozhatjuk meg, összehasonlítva a szolgálommal terhelt erdőt hasonlító kóru s hasonló termőviszonyokkal biró szolgálommentes erdőkkel.

(Folytatása következik).

Lázár Jakab.

Uj alapelvek a vadászati jog és vadászati rendőrség számára

a Lajthán tuli tartományokban *)

Az „Oest. Monatschrif. f. Forstwesen“ után fordította **Fekete Lajos**.

Midőn a földesurak kizárólagos vadászati szabadalmának, mely maga iránt már rég ellenszenvet ébresztett, az 1848-adik év véget vetett, a kormánynak, mihelyt a forradalom elnyomatott, egészen más alapok szerént kellett a vadászati viszonyokat rendezni.

Ezen alapoknak nem volt szabad ellenkezésbe jönni az egyenjogúság új eszméivel, és meg kellett felelni a vadászat gazdasági jelentőségének is.

Kár, hogy a közvélemény e tekintetben még nem volt tisztulva, és hogy idő nem maradt e megtisztulást azonnal kieszközölni.

És így azonnal kibocsátották az 1849. márczius 7-ediki nyílt parancsot, mely a Lajthán túli tartományokban a vadászati jogra nézve — Dalmatia kivételével — ma is érvényes.

Ezen nyílt parancs alapeszméje az, miszerént a vadászati jog a földbirtoknak egy alkresze és kifolyása lenne.

*) A nélkül hogy ezen merész alapelveket magunkévá tennénk; érdekesnek tartjuk e czikk közlését már csak azért is, hogy a jelen füzetünk élén álló, s az orsz. erdészeti egyesület által készített vadászati törvényjavaslat elvei fölött t. olvasóink összehasonlító ítéletet hozhassanak.

Azt hitték, hogy ezen elvvel a nép kívánalmait lecsilapítják, s egyzersmind az 1848-iki országgyűlés nagy tényének, azaz a telek és föld minden középkori bilinesekből való felszabadításának is eleget tesznek.

A nép így vélekedett: A vad a földnek terményeiből él és táplálkozik; tehát igazság szerint annak tulajdona, ki neki ezen táplálékot ajánlékozza, azaz a földbirtokosé. Az eddigi vadászati jog némi szolgáalom volt; tehát nem egyezik meg a jelenlegi telekszabadsággal. Minthogy a jogot magát nemzetgazdászati okokból eltörölni nem lehet, csak egy út marad, azt az új állapotokkal öszhangzásba hozni, azaz annak egyesítése a földbirtokkal.

Semmi sem bizonyítja jobban, mily kezdetleges és homályos volt akkor a közvélemény, mint azon tény, hogy az ímént felhozott következtetés az akkori értelmiség okoskodásának összeségét meglehetősen magában foglalta, úgy hogy a kormány az 1849. márczius 7-iki nyílt rendelettel a szabadelvű közönséget csakugyan kielégítette volt.

De mily üresnek és hiábavalónak bizonyult legott a látszólag oly gyökeres engedmény.

A vadászati jog a földbirtok egy alkresze kellett volna hogy legyen! De minden községnek öt- hatszáz telekbirtokosa közül az új törvény szerint rendesen csak egy kettő jutott a tulajdonképi vadászathoz; a többi négy- vagy ötszázkilencvenkilenc vadászati jogát csak a papiroson élvezte és nem kapott egyebet, mint a községi vadászat bérpénzének igen picziny töredékét; s ez utóbbit sem fizetik ki készpénzben, hanem községi czélokra fordítják, vagy az adóban mint részlegfizetést visszatartják.

És ki azon boldog egy, kinek valóban szabad vadászni? Rendesen nem más, mint a valahai Dynasta, a hajdan kizárólagosan vadászat-jogosult nemes földesúr. Mert csak egyedül ő mondhatja, hogy birtoka felülhaladja a 200 összefüggő holdat, mely feltételhez a törvény a vadászat személyes élvezetét csatolta; és ezen törvény s annak gyakorlata neki oly kedvező, hogy a legtöbb esetben a kis földbirtokoknak községi vadászat czíme alatt összefoglalt vadászatát is kezébe kapta.

Tehát mindazon jól hangzó szólamódok és jelszavak által egy lépéssel sem haladott az ügy előre, sőt inkább — horribile dictu — meglehetősen azon meggyűlölt állapothoz tért vissza, melyet alólról évtizedek óta elkeseredetten ostromoltak és a közvélemény elítélt volt.

Szigorúan véve, a dolgoknak tényleges állása az azelőttitől csak abban különbözik, hogy a földesuron kívül néhanéha egy más tehetős ember is jut a vadászat élvezetéhez, és hogy a földesúrnak az idegen birtokon gyakorolt gyönyörét mérsékelt bérpénzzel kell megfizetnie.

Ezenkívül az 1849-diki vadászati nyílt parancs a hatóságokat is aránytalanul megterhelte, s még most sem engedi nyugalomhoz jutni; tömérdék versengést és irigykedést ébresztett és legkülönbözőbb nemű kellemetlenségeket szült.

Nem nyomorult eredmény-e ez a nagy várakozáshoz képest?!

„De mikép is lehetne az valaha megengedhető, hogy minden földbirtokos maga gyakorolja a vadászatot saját telkén!! Ez annyit tenne, mint az egész vadállományt tönkre tenni; ez nem rend volna, hanem az egész vadászat megsemmisítése!!“

Nó igen, a mi mondásunk is épen az, csak hogy mi abból egészen más következtetést vonunk.

Míg az 1849-iki törvényhozók ezen igazságnak daczára úgy akarják a vadászatot tárgyalni, mint a földbirtok kifolyását, addig mi ezen jellemző igazságot inkább annak legtalálhatóbb bizonyítékául tekintjük, hogy a vadászatot, ha azt fentartani akarjuk, soha és semmi esetre sem tekinthetjük a földbirtok egy részének.

És mi részünkről teljességgel be sem is látjuk, miért kellene annak lennie.

Az egyetlen nyomatékos okadat, melyet az 1849. emberei e tekintetben felhoznak, t. i. a következő tétel: „Mivelhogy a vadat a mező táplálja, tehát ő is ezen mező gazdájáé“, jöllehet az avatatlan fülét megvesztegeti, mindazáltal üres szó.

Méltóztassanak, tisztelt uraim, csak egyetlen kérdést megengedni nekem.

Azon szarvas, mely azon pillanatban jelenik meg az önök birtokán, midőn önök a fegyvert rá akarják sütni, valóban az önök birtokán táplálkozott-e; valóban és kizárólagosan azon nőtt-e fel?

Ki felelhetne erre igennel?

Sőt minden vadászat-kedvelő tudja, hogy mind a négylábu, mind a szárnyas vadak útlevél nélküli kóborlók, és hogy a legnagyobb földbirtokos sem dicsekedhetik avval — (kivéve ha vadaskert-tulajdonos) — hogy a birtokán elesett vadaknak ő lett volna tápláló atyjuk.

A vad a szó legszebb értelmében szabad. És ha mégis egy földterületet kell megjelölnünk, melynek rá a táplálás és más czímek folytán jogos igénye lenne, úgy legfőlebb és csupán csak az országot nevezhetnők meg.

Itt rögtön oly pontra jutottunk, honnan mint a nap világlik le azon tiszta belátás, melynek sugarai jelenlegi vadászati viszonyaink minden eddig el nem oszlatott körét szétúzi, ha csak elavult előítéleteink által azokat el nem fődjük.

Igen, a szabadon mozgó vad legyen az országé. Tartsuk magunkat ezen tételhez, és képesek leendünk az előnkbe tűzött egész kérdést minden irányban kielégítőleg megoldani.

Az ország mint a vadászat ura semmi részről sem gerjeszt maga iránt gyűlöletet, neki ezen jogot mindenki szívesen megadja, mert az ország nem egyéb mint egy nagy család, melynek minden egyes, egyenjogú tagja.

Az ország soha sem élend és élhet vissza ezen kiváltsággal; ő azon szenvedélytelen, részrehajlás nélküli testület, mely jogait csak a közjó érdekében használja fel.

Az országot képviselő helyettesíti, mely nem csak az irányadó viszonyok legpontosabb ismeretével, hanem elegendő végrehajtó hatalommal is bír annak kivitelére, a mi a közérdekre nézve üdvös.

Akkor a vadászat természetesen nem volna egyéb, mint a földbirtokra nehézkedő teher. De ezen teher nem terjed tovább, mint azt a közérdek kívánja, és abba ezen határon belől mindenki ép úgy bele nyúgodnék, mint száz más, a közjó által követelt megszorításba. A va-

dászat tulajdonosának mivolta biztos kezességet nyújt az ezen határon túli kiterjesztés ellen, és ezért s mivel a teherben minden földbirtokos kivétel nélkül osztozik, mindenik hozzá alkalmazkodnék minden említésre méltó elégtelenség nélkül. De mit tegyen már most az ország vadászati jogával?

Minden esetre csak azt, mit az ország jóléte megkíván. Gondoskodnia kell, hogy a vadállomány azon ponton, és pedig sem a felett sem az alatt ne tartassék, mint a mely a közönség érdekében fekszik; oly módon kell a vadászat gyakorlatát szabályoznia, mely ezen tekintetben eleget tesz, s egyszersmind szem előtt tartja azon hatást is, melyet e sport a nép testi kifejlődésére, szellemi és kedélyi üdítésére gyakorolni képes.

Minden országgyűlésnek (vagy bizottmányának) alkalmas vadászati környékekre kellene az országot felosztani a kerületi képviselvek ajánlata nyomán, melyek erre nézve a községeket hallgathatják meg.

Ezen környékeknek kihasználását megfelelő összegekért bérbe kellene adni. A kibérlésből egy fedhetetlent sem kellene kizárni. A nyilvános árverezés a legtöbbet ígérőnek, elhárítna minden elégtelenséget a bérbeadás iránt. Az otthonos földbirtok méltányos előjogának az általa lehetne eleget tenni, hogy minden vadász-környék legnagyobb földbirtokosának átengedtetnék az elsődleges bérlet azon esetben, ha hajlandó lenne megfizetni azon összeget, melyet az országos hatóságok az illető vadászterre, az újabb időben azon tájon elért bérpénzek szerint kiszabtak.

A bevételek az országos alapba folynának be, s annál fogva a földmivelés emelésére fordíthatnának. — Hogy czélszerű vadápolás, de egyszersmind a változó viszonyok szerint a bérletek szabályozása is lehetséges legyen, a bérletidőt tíz évre kellene meghatározni; mindazáltal a rendelkezés alatt levő támpontok bizonytalansága miatt legelőször csak 5 évre.

Az országnak ezenkívül jól értelmezett vadászati rendtartás által kellene felállítani azon szabályokat, melyek szerint a vadászatot üzni kell, hogy a közjólét kívánalmainak minden tekintetben elég legyen téve.

Evvel azt hisszük eléggé megjelöltük az alapot, melyen a vadászati jogot azonnal rendezni kellene.

Most még csak az ép oly sürgetős vadászati rendtartás némely pontjainak fejtegetése marad hátra.

Ha különböző régi vadászati rendtartások vadtilalmazási időt szabnak elő; ez talán a lefolyt idő szelleméből kimagyarázható. Az atyáskodó önkénynek, mely azon hiszemből, hogy mindent jobban ért másnál, minden egyesnek maga akarta megszabni, hogy saját érdekében mit tegyen és mit ne, természetesen a vadászati rendtartásban is vissza kellett tükröződnie.

Evvel szemben nem szabad figyelmünket kikerülni azon ténynek, hogy a minden osztrák örökös tartomány számára felállított 1786-beli theresian vadászrendtartás, mely Csehország, Tirol és Voralberg kivételével legtöbb pontjában, s névszerűen a vad-kimélési időt illetőleg még ma is érvényben van, oly tilalmazási szabványokat nem ismer.

De jellemző az, hogy éppen a legújabb önkényi korszak rendeletei találják rendkívüli kedvtelésüket olyan rendelkezésekben. Ez nyilván összefüggésben áll a gyámkodás felkapásával, mely a legközelebbi időben még határozottan nagyobb volt, mint a nagy császárné és halhatatlan fia napjaiban.

De fel kell tűnni annak, hogy maga a mostani autonom cseh országgyűlés 1866-diki vadász-rendtartásában a Bach-kormányt még túlszárnyalta, és jóllehet ezen törvény által még elősegítette azt, hogy a vadászat a nagy birtokosok kezében maradjon, mindazáltal ismét részletezett tilalmazási időket szabott meg. —

Fel kell továbbá tűnni annak, hogy szóvitákban, melyek új vadász-rendtartások felett más országokban folynak, hasonló szabványok kitűnő szerepet visznek.

Mi a közvéleménynek a legmélyebb tisztelettel adózunk, és igen szívesen és feltétlenül alárendeljük magunkat, de csak akkor, ha az is jogosult. Jelen esetben azonban vele egyet nem érthetünk, éppen mivel nem tartjuk jogosultnak.

Azt hisszük, hogy minden üzletágban legjobb volna mindenkinek szabad működést engedni. Az egyes rendszerént legalább ép oly jól tudja, hogy mi van neki hasznára és mi kárára, mint a törvényhozó testületek; és ezeknek csak ott kell rendeletekkel és megelőzőleg beavatkozni, a hol a magánérdek a közjóléttel nyilván összeütközik, vagy a hol határozott érvek bizonyítják a saját érdek félreismerését. De a vadápolás tárgyánál egyik eset sem fordul elő.

Nem fekszik-e minden vadászattulajdonosnak saját érdekében, lehető nagy vadállomány elérésére hatni? Valjon az örökös tartományok szolgáltatott-e bizonyítványokat arra nézve, hogy a mennyiben a vadászati jog általában rendezve volt, — a vadászattulajdonosok a vadállományt megrontották volna?

Minek tehát a lövési időszak korlátozása?

Mi ugyan elismerjük a tilalmazási szabványoknak szükségét ott, hol, mint pl. Dalmatiában vagy a Határörvidéken, vagy a korábbi Venczében a vadászat szabad, vagy legalább határozott kerületekhez kötve nem volt. Itt a feltétlen kimelési idő az általános vadirtó háborúnak nélkülözhetetlen eszköze. Ily tilalmazási szabványok akkor sem volnának kikerülhetők, ha a vadászat az 1849. márczius 7-diki nyílt rendelet elve szerént a földbirtoknak valóban kivétel nélküli tévő része lenne.

De egészen máskép áll a dolog ott, hol a vadászati jog oly nagyságu területekhez és oly tartamu vadászati időszakhoz van kötve, mely megfelelő vadállománynak fentartására elegendő.

Egész biztossággal mondhatjuk — és a mindennapi tapasztalás is mellettünk szól — hogy itt a vad kilövésének épen ellenkezőjétől tartani; hogy inkább a vad által tett károk teljes megtérítésének kötelezettségére, mint a vadnak a földmivelésre nézve tulságos elszaporodását megakadályozó hatalmas enyhítő szerre lesz szükség.

A tilalmazási szabványoknak alapja kétség kívül, tudva vagy nemtudva, a korlátlan vadelszaporodás feltétlen szükségének helytelen eszméje.

Mi részünkről a meghatározott kimelési időszakoknak törvényszerű előszabását nemcsak fölöslegesnek, hanem éppen föltétlenül ártalmassá tartjuk, még pedig a következő, nézetünk szerint igen találó okoknál fogva.

Mindenek előtt nem is lehetséges ezen rendeleteket úgy adni, hogy azok minden előjövő esetre, és az egész országra illjenek. Nincs-e elég gyakran ok arra, hogy észszerűen a kimelés ideje alatt is vadat kell löni. Betegnek kívánsága, magas látogatás, különös ünnepély. Van-e értelme a kimelési időnek, midőn valamely vadnem mennyisége a földmivelés érdekében apasztandó s a t. Ki lenne már most képes, mindezen tekintetbe veendő kivételi eseteket a törvény számára szigorúan szobafoglalni, minek mégis meg kellene történni, hogy a törvény egy felől célszerű, más felől követhető legyen!

Aztán melyik a helyes kimelési idő, és mely fajokat, ivart és korosztályt kell kimélni? Nem különböznek-e rendkívül a vadászok nézetei ezen pontokban? — Mi magunk is gyakran voltunk tanúi annak, hogy a legtapasztaltabb Nimródok egymás hajába kaptak, midőn e tekintetben valami általánosan érvényest akartak megállapítani! Hogy lehet mármost ily körülmények közt világos szabályokat — és a törvénynek csak ilyeneket szabad ismerni — felállítani?!

Másodszor, ha a tilalmaknak érvénynyel is kell bírniok, akkor eszközöknek is kell rendelkezés alatt lenni az áthágók megbüntetésére. De képes-e az állam legalább az esetek nagyobb részénél bebizonyítani a tényleges tilalmi szabályoknak nemkövetését? Teljességgel nem! — Az eddigi tapasztalat mindazon tartományokban, hol újabb időben ily szabványokat állítottak fel (Lajthán innen), ezt bizonyítja, és az adott helyzetnek előítélet nélküli megfontolása teljesen megmagyarázza és megfoghatóvá teszi, hogy ilyennemű eredménydús ellenőrzés soha sem lesz kivihető.

Mivel tehát a megrótt szabványok egy részről helyenkivüliek, más részről követésük nem ellenőrizhető; nagyon természetes, hogy azok a soha életbe nem lépő papír szabványoknak azon végetlen tárgysoro-

zatához tartoznak, melyeket a reánk maradt patriarchai önkénynek nem a legkisebb „átöröklött bajai“ közé kell számítanunk.

És ezzel a harmadik okot jelöltük ki, melynél fogva a megnevezett tilalmi szabványok elvetendők. Jövőben nem szabad több papir szabványokat adnunk ki, hogy ne nyujtsunk segédkezet a törvényeknek a közügyre nézve oly káros kicsinybevétele állandósítására.

Ámbár a rendőri kimélési idők ellen ezennel erélyesen nyilatkozunk, mindazáltal semmi esetre sem hisszük, hogy a vadállomány javára épen semmi törvényes korlátolás nem volna szükséges.

Mint jól értelmezett korlátolást tekintenők mi különösen a nyilvános vad-eladásnak megtiltását azon időben, mely alatt általában a kimélet helyén van.

Ezen tilalom a vadtolvajokra nézve csapás volna, s a vadállomány mégis néha előjövő kiméletlen kilövődözésének elejét vehetné, és azon előnye volna, hogy városokban, hova a vadnak főeladása van irányulva, a vásári és más felügyelő közegek által igen alkalmasan kezeltethetnék. Ily tilalom végtére alig lehetne ártalmas, miután minden oly eset, melyben a kimélési idő alatt vadnak lelövése menthetőnek mutatkozik, a nyilvános eladás körén kívül esik.

Az aggodalmas gyámkodásnak más tárgya, mely a nélkül, hogy valamit használna, csak illetlen háborgatásokra ad alkalmat; azon újabb időben nagyon kedvelt szabvány, hogy a vadászatot csak „szakértők“ üzhetik.

A vadászattulajdonosnak saját érdekében fekszik, hogy vadállományát kontárra ne bizza, és ezen érdek a helyes üzemre nézve bizonyosan sokkal jobb kezesség, mint a tényleges törvénytilalom.

De egyébiránt ki a valóságos szakértő? Miről ismerje meg a hatóság a szakértőséget?

Ezen képességi tilalom is a papir törvények közé tartozik, és legfőbb eszközt nyujt nemkedvelt vadászattulajdonosoknak vagy vadászoknak kellemetlenséget okozni.

Még egy kívánság fekszik szivünkön a vadászás alá nem tartozó helyekre nézve.

Ilyeneknek tartanók mi nemcsak a vadaskerteket, hanem minden belső telket a vele összefüggő kerttel együtt, valamint minden zárt helyet a helység területén kívül is; elég ha ez utóbbiak annyira be vannak kerítve, hogy a házi állatoktól elegendőleg védve legyenek.

Mert ámbár jogosan követelhetni, hogy a nyílt földbirtokok a vadászat terhét a közügy javára viseljék, mivel azon haszon, mit utóbbi abból nyer, nagyobb, mint azon alkalmatlanság, mely abból a magánosra háramlik. De máskép áll a dolog a zárt telkekre nézve. Azon költség, mely itt a művelésre fordítatik, már oly nagy, hogy méltánytalan és közkáru volna, azt idegen vadászat által való netaláni veszélyeztetés ellen nem oltalmazni.

Helyesen véve fel a dolgot, még a nyilvános vadászkörnyék tulajdonosai sem hozhatnak fel ezen kizárás ellen semmi lényegest, mivel ezen intézmény őket szükségkép kimentené minden illető vadkármentesítéstől, mely itt igen gyakran sokkal nagyobbra jönne ki, mint ezen földtereknek becsük az országos vadászatra nézve.

Végre igen határozottan kell felszólalnunk a személyt illető korlátozások tárgyában a bérlést vagy vadászatbani résztvételt illetőleg.

Azon ürügy, miszerént az alsóbb néposztályoktól a vadászást meg kellene tagadni, hogy hivatásuk kötelességeit el ne mulasztják és dologtalanságra ne szokjanak, már elavult; és nagy hiba volna fáradságosan szerzett szabadságaink elvei ellen, a társadalmi osztályok alig elhárított jogegyenlőtlenségét a vadászati rendszabályok hátsó ajtóin megint becsempészni.

Mélyebben látó emberek teljes joggal sokkal többre becsülik azon épülést, melyet testünk és lelkünk a vadászásból merít, mint a vadból nyert anyagi hasznot.

A vadászatnak ezen úgyszólva emberiségi hatásának mi is felette nagy értéket tulajdonítunk. De ezen értékbecslésből teljességgel nem vonhatjuk azon következtetést, hogy annak okáért a vadászat főképen

a nemesség és a katonatisztek számára tartassék fen, hanem épen az ellenkezőt vezetjük le.

Talán kérdezhetjük, hogy valjon nem épen az úgynevezett alsó, azaz a kiválóan dolgozó osztályok és nevezetesen az alsó középosztály, mely gyakran közel van ahhoz, hogy mindennapi hivatása alatt leroskadjon, szükségli-e leginkább a testi épülést és lelki üdülést?

És nem élvezi-e a főnemes a sportot azonkívül is bőségben? Nem áll-e rendelkezésére a lovaglás, kocsizás, versenyfutás, csónakázás, vívás s még tudja az ég miféle lovag-gyakorlatok; mindnyájan oly felüldítő eszközök, melyek a polgári osztályhoz tartozó vagyontalantól meg vannak tagadva.

Nem csak a nemesnek és a katonának, hanem az egész nemzetnek erősnek kell lennie testben és léleken, hogy Ausztria azon kifejlődési fokot elérhesse, melyért minden hazafi szíve ver, melynek áldozza erőfeszítéseit minden hazai gondolkozó fő.

A német mezőgazdák és erdészek

1868-diki augusztus 31-től september 5-ig Bécsben tartandó

XXVI. gyűlésének programja.

Vonatkozva 1867. november 30-án közzétett hirdetésünkre szerencsénknak tartjuk a német mezőgazdákat és erdészeket s mind azokat kik a mező- és erdőgazdaság iránt érdeklélnek, s különösen még a mező- és erdőgazdasági központi igazgatóságokat, egyleteket és tanintézeteket ezen gyűlésen való részvételre tisztelettel meghívni.

A felvételi s ügyvezetési iroda legfelsőbb engedély folytán a Hofburg Redout termeiben — bemenet a Józseftérről — van, hol a közgyűlések s nagyobbbrszt az osztályülések is fognak tartatni, a többi osztályülések számára a bécsi gazdasági egylet engedte át saját helyiségeit (Herrngasse Nr. 13.).

A gyűlés irodája f. é. augusztus 28-ikától kezdve nyitva lesz. — Az itt lakók valamint az ideérkező s a gyűlésen részt venni szándékozó